

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

управління буде базуватися на типовій моделі головного управління земельними ресурсами.

Застосування запропонованих напрямів і механізмів удосконалення державного регулювання раціонального використання земельних ресурсів приведе до створення передумов для ефективного державного контролю за використанням земельних ресурсів як у межах населених пунктів, так і поза ними, розширення повноважень органів управління земельними ресурсами, підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Список літературних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс / за ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1. – 584 с.
2. Галузь науки «Державне управління» в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : нац. наук. доп. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурміна, О. М. Руденко. Київ: НАДУ, 2012. – 184 с
3. Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. – 820 с
4. Енциклопедія державного управління у 8 т. Т. 1: Теорія державного управління / за ред. Ю.В. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2011. – 748 с.
5. Марущак В.П. Організаційно-правовий механізм управління розвитком регіону: наук. розробка. Київ: НАДУ, 2008. – 44 с.

Науковий керівник: **Рижок З. Р.**, к.е.н.
Львівський національний аграрний університет

Удимович М. М., студентка бакалаврату
Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНИХ УМОВАХ

Анотація. Бачення українським народом себе в ідентичності з країнами Європейського Союзу та його прагнення до заможного і безпечного майбутнього дають свої результати. Теперішні зміни, що відбуваються під впливом реформування, покращують ситуацію не тільки на державному рівні, але й у житті пересічного українця. Незалежно від місця проживання, процес децентралізації торкається всіх прошарків українського населення та дає бажані результати, чим супроводжує надію на вдале завершення.

Ключові слова: децентралізація, державна регіональна політика, бюджетна система, демократія.

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

Проблема дослідження та її актуальність. На сьогоднішній день важливо розуміти перспективи та ризики, що несе з собою реформа «якої боятися, та без якої ніяк». Для успішного завершення першого етапу децентралізації потрібно виокремити важливі загрози та віднайти методи їх уникнення.

Методи дослідження. При проведенні дослідження за даною темою було використано такі методи наукового дослідження: метод систематизації та узагальнення, методи порівняння, групування та інші.

Вихідні дані. Інформаційною базою роботи можна вважати наукові дослідження українських та зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань, а також статистичну інформацію органів державної статистики.

Результати дослідження. Сьогодні децентралізація в Україні – це прекрасний приклад успішності. Модель демократичної згуртованості, яка будується на протистоянні як зовнішньому ворогу, так і внутрішнім катаклізмам, і в цих складних умовах націлена на передачу широкого спектру повноважень, ресурсів і відповідальності саме на базовий місцевий рівень. Водночас дана модель об'єднує мільйони українців разом як по вертикалі, (оскільки зберігає державотворчі механізми та інституції на національному рівні і застосовує акумуляційні та розподільчі фінансові важелі управління в рамках державного бюджету України), так і по горизонталі (відтепер українці будуть тісніше співпрацювати між собою на регіональному та локальному рівнях задля вирішення своїх місцевих питань). Таким чином, сформовано єдиний «український килим», який є стабільним орієнтиром формування держави. Перехід до децентралізованого управління є характерною ознакою більшості країн Європи.

Як зазначає науковець Т. Сало, процес децентралізації слугує задля усунення макроекономічної нестабільності та прискорення економічного зростання. Метою даної реформи є: покращення якості життя людини незалежно від регіону чи місця проживання; прискорення зростання економіки в громадах через формування ефективної місцевої влади, яка має для цього необхідні повноваження, ресурси та яка є відповідальною перед громадою [6].

З точки зору бюджету, Україна на даний момент є однією з найбільш децентралізованих країн Європи, та аби наростити додаткову спроможність місцевого самоврядування сподіватись на якесь більше розщеплення державних податків на користь місцевого самоврядування ми очевидно не можемо. Натомість бюджетна система побудована таким чином, що якщо ми розвиваємо власну економіку, наші спроможності зростають і доходи місцевого бюджету теж відповідно. Укрупнення громад дає можливість вирішити питання з розширення майнової і доходної бази та оптимізувати їх видатки. Найбільша відповідальність за розпорядження даними коштами лягає на плечі місцевої влади, яка повинна як найуспішніше розпорядитись ресурсами, які виділяє держава. У багатьох країнах Європи, а саме Швеції та Данії реалізуються механізми спільного забезпечення окремих місцевих функцій через міжмуніципальне співробітництво [7].

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

На сьогоднішній момент українцям важливо збільшити економічну привабливість своїх громад, створити всі можливості, щоб мешканці були інтенсивніше залучені в процес місцевого розвитку аби стимулювати створення фермерських господарств, бізнесових спілок, залучення людей до самозайнятості та підприємництва [2]. Даний процес лікуватиме нашу державу від патерналізму та орієнтуватиме громадян країни на власні зусилля для забезпечення добробуту та економічного розвитку. Процес децентралізації працює вже п'ятий рік та підходить до свого логічного завершення. Не дивлячись на усі складності викликів, реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади і реформа державної регіональної політики в Україні проходять успішно. Хороші результати показує процес фінансової децентралізації (див. рис. 1).

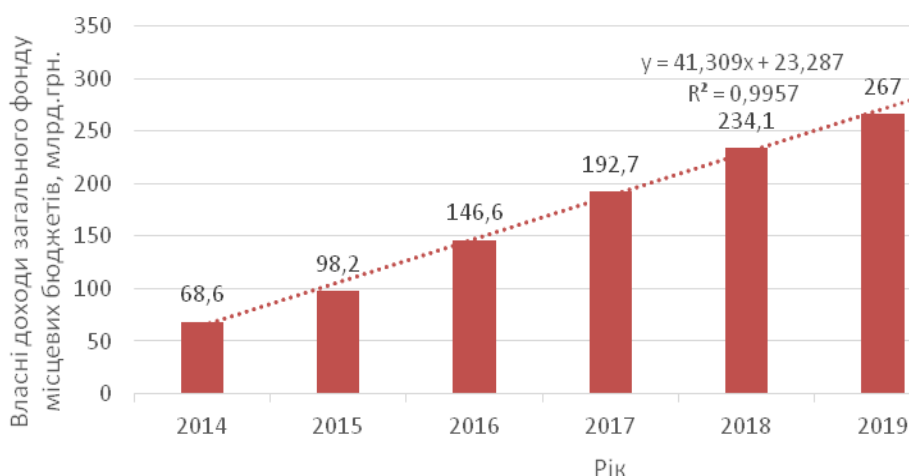

Рис. 1. Динаміка власних доходів загального фонду місцевих бюджетів та їх лінія тренду

Сформовано автором на основі джерела [8]

Протягом останніх років Україна створила проєкт своєї унікальної реформи, не схожої ні на які інші, та стала її реалізовувати на добровільній основі; українці повірили у реформу і тепер активно включились у її проведення; утворені об'єднані громади з кожним роком доводять успішність урядування; за 5 років на територіях сформувався новий прошарок сучасних управлінців. Сьогодні в децентралізованій динамічній Україні проживає 70% населення, що є прогресивним показником.

Українські ОТГ будують дитсадочки, ремонтують школи, займаються безпекою, просувають оригінальні місцеві продукти. Децентралізація лікує від патерналізму та відкриває можливості для саморозвитку кожної громади [1]. Проте, незважаючи на позитивні зміни, існують виклики та ризики, які супроводжують цей процес сьогодні:

- Паралельне існування децентралізованої та ієрархічної частин в Україні, що веде до зростання асиметрії розвитку між цими частинами, провокує ручний

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

режим використання бюджету для балансування мереж у недецентралізованій Україні.

- Руйнування районного рівня, а відтак втрата по факту повноважень райрад та РДА таких районів, веде до протистояння між органами влади у районі та ОТГ.
- Відсутність права громад на просторове планування всієї території, стимулює хаотичну забудову, неефективне використання земель, у тому числі переданих земель сільськогосподарського призначення.
- Відсутність нагляду над рішеннями ОМС з боку держави призводить до ухвалення актів поза їх компетенцією, зокрема таких, що несуть загрозу територіальній цілісності та безпеці держави.

Необхідно виділити низку перепон та проблем для регіонального розвитку:

- Сформована впродовж останніх років система планування та фінансування регіонального розвитку по суті зруйнована в 2018-2019 роках.
- Змінена редакція статті 24-1 БКУ дала можливість розпоряджатися виділеними коштами ДФРР у ручному режимі.
- Наявність у комісіях з відбору проєктів понад 50% народних депутатів України, вплив на комісії голів ОДА нівелювали конкурсний відбір проєктів на фінансування.
- Наявність субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій, яка розподіляється поза правилами, конкурсами та демотивує ОМС готувати проєкти розвитку, стимулює використання лобізму депутатів та зневірює людей у подальшому їх розвитку.
- Відсутність фінансування стратегічних державних планів регіонального розвитку не дозволяє повноцінно реалізовувати концепцію регіональної згуртованості в Україні.
- Не менш важливим є на сьогоднішній день питання вільного обігу земельних ділянок. Земля – останній ресурс, який є в сільських територіях України, і розпорядитись цим ресурсом потрібно якомога розумніше та з користю для українського населення. Відкриття ринку землі загрожує швидким «обезземеленням» українських селян через рейдерство і штучний обвал цін на землю. Крім цього, можуть проявитися такі ризики: відсутність будь-якої зайнятості в сільських поселеннях, занепад сільських територій, зникнення більшості сіл з мапи України; деградація чорноземів і втрата родючості земель, падіння сільськогосподарського виробництва; концентрація українських земель в руках іноземних власників тощо.

Задля врегулювання даної ситуації, необхідно запускати обіг земель сільськогосподарського призначення в Україні за європейськими методами та правилами. Опираючись на європейський досвід, можна досягти балансу та не чинити фатальних помилок. За досвідом європейських країн Україна може для себе взяти низку порад. До цього належить: земля може купуватись лише українськими громадянами та лише фізичними особами, які працюють на цій землі, як фермери;

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

розмір земельної ділянки в однієї особи не може бути більшим 150-300 Га.; продаж земельних ділянок має здійснюватись через інструмент Земельного банку, який є гарантом від рейдерства і гарантом недопущення різких коливань ціни на землю; має бути збережено частину земель сільськогосподарського призначення у державній власності 3-5 млн. га для балансування ринку і проведення обмінів із власниками при будівництві великих інфраструктурних проєктів, підприємств тощо; запровадження спеціальних державних програм підтримки створення сімейних фермерських господарств та сприяння залучення людей до даної форми підприємництва [4].

Важливо сьогодні знайти баланс між партійними і місцевими інструментами впливу, щоб створилися умови для належного завершення першого етапу децентралізації, а саме переглянути систему місцевих виборів. Дані проблеми потребують обговорення, реєстрації та розгляду задля уникнення неприємностей у майбутньому [2].

У плані регіонального розвитку потрібно ухвалити законопроєкти, що упорядковуватимуть між собою закони «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики», та ще декілька дотичних законів – ПКУ, МКУ, Закон «Про державну допомогу».

Усі необхідні законопроєкти щодо завершення першого етапу децентралізації підготовлені та знаходяться на розгляді у ВР. Потрібна воля до змін і Україна у наступні роки зможе отримати логічну та ефективну систему адміністративно-територіального управління із спроможним місцевим самоврядуванням та ефективними інструментами регіонального розвитку, які зможуть принести бажані результати.

Власна імплікація отриманих результатів дослідження. Автором досліджено стан та особливості процесу децентралізації в Україні. Здійснено аналіз нормативно-правового та законодавчого забезпечення цього процесу, розкрито зміст економічних та соціальних відносин на місцевому рівні внаслідок реалізації реформи децентралізації. Дана проблематика потребує подальших досліджень, особливо у сфері оцінювання перебігу подій, перспектив розвитку та виявлення загроз на початковому етапі становлення та функціонування ОТГ.

Список літературних джерел:

1. Котенко Я.В., Ткачук А.Ф. Локальна ідентичність і об'єднані територіальні громади (видання друге, виправлене та доповнене) / Я. Котенко, А. Ткачук. – К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2018. – 56 с.
2. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 110 с.
3. Ткачук А. Ф. Децентралізація для всіх: від загальної інформації до конкретних порад / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 52 с.

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

4. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.
5. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.
6. Сало Т. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні. Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 35. “ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ” УДК 347.73:336.11(477)
7. Данилишин Б.М., Пилипів В.В. Децентралізація в країнах ЄС: уроки для України / Б.М. Данилишин, В.В. Пилипів // Регіональна економіка. - 2016, №1.
8. Звіт Міністерства розвитку громад та територій України «Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування 2019». Електронний ресурс. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/506/10.12.2019.pdf>

Науковий керівник: **Уголькова О. З.**, к.е.н.
Національний університет «Львівська політехніка»

Хохич Д.Г. к.е.н., доцент, докторант
кафедри економічної теорії
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Abstract. The subject of the study is the formulation of the state regional development policy and its financial support in accordance with the quality of strategic projects implemented by local authorities within the framework of decentralization reform. The contents of drafting the National Strategy for Regional Development for 2021-2027 years and action plans for its implementation are considered. It is noted that there are inefficiencies in the selection of regional development projects funding at the expense of the State Fund for Regional Development (DFRR) and the reasons for their poor quality are investigated. The study points to serious shortcomings in the identification of priority regional development projects and programs that have been admitted in the implementation of National Strategy of Regional Development 2014 - 2020. Strategic objectives have been proposed, which the new regional development strategy seeks to achieve.